

for a living planet®

WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
www.wwf.fi, www.panda.org

Ympäristöministeriö

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

28.1.2011

ASIA: WWF:n lausunto LuTU-toimintasuunnitelmasta

WWF kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luontotyyppien uhanalaisuuden arvioinnin (LuTU) toimintasuunnitelmasta 15.12.2010 päivätyn version pohjalta.

Yleistä

Kuten aikaisemmissa lausunnoissa (15.1.2009 ja 10.9.2010) olemme tuoneet esiin, LuTU-toimintasuunnitelma antaa erinomaiset lähtökohdat suojelutoimien toimeenpanoon, ja siihen on ryhdyttävä viivytyksettä. Lajien uhanalaisuus on usein vahvasti seurausta luontotyyppien tilan heikkenemisestä, joten toimintasuunnitelma antaa paremmat eväät myös lajien suojeluun. Tässä lausunnossa emme pääsääntöisesti toista aikaisempia kommenttejamme suunnitelman yksityiskohtiin.

WWF korostaa edelleen ennen kaikkea sitä, että toimenpide-ehdotusten toteuttaminen ja uhanalaisten luontotyyppien säilymisen turvaaminen vaatii huomattavia lisäresursseja mm. kohteiden rauhoitukseen, hoito- ja käyttösuunnitelmien tekemiseen, niiden toimeenpanoon ja vaikutusten seurantaan, selvityksiin uhanalaisten luontotyyppien esiintymisestä ja koulutukseen.

Suunnitelman strategiset tavoitteet ovat hyviä, mutta tarvittavan rahoituksen turvaaminen suunnitelman toteutukseen on nostettava paremmin esille toimenpide-ehdotusten tasolla. Samalla on tärkeää turvata uhanalaisten luontotyyppien suojelu nykyistä paremmin lainsäädännön keinoin.

Uusi luonnonsuojelulainsäädännön arviointi¹ päättyy moniin uhanalaisten luontotyyppien suojelun kannalta oleellisiin johtopäätöksiin, jotka tulee ottaa toimintasuunnitelmassa huomioon. Tällaisia ovat mm:

- *"Suomen kansallista lainsäädäntöä tulisi kehittää niin, että se selvästi vastaa luonto- ja lintudirektiivien vaatimuksia suojelualueiden muodostamisesta (SAC-alueet ja SPA-alueet)."*

¹ <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=373985&lan=fi&clan=fi>

- *”On tarpeellista valmistella ehdotus, jolla luontodirektiivin 6 artiklan 2 kohdan tarkoittama heikentämiskielto pannaan täytäntöön kokonaisuudessaan Suomessa.”*
- Suomeen on tarpeen luoda luontodirektiivin 6 artiklan 4 kohdan tarkoittamien korvaavien toimenpiteiden kansallinen sääntelyjärjestelmä, jossa korvaavat toimenpiteet toteuttaa suunnitelman tai hankkeen toteuttaja; *”LSL 69 § nykyinen sanamuoto korvaavien toimenpiteiden suorittamisesta ei vastaa direktiiviä ja komission ohjeita”*
- tarvitaan aiempaa parempaa ohjeistusta Natura-arviointien arviointikäytännöistä arviointien laadun parantamiseksi
- *”LSL 29 §:n suojeltujen luontotyyppien määritelmiä ja rajausperusteita tulee tarkistaa kertyneen kokemuksen pohjalta ja valmistella tarvittaessa lain ja/tai asetuksen tarkistuksia ekologisesti perusteltujen rajausten aikaan saamiseksi.”* – tämä sisältyykin suunnitelman toimenpide-ehdotukseen 1
- LSL 29 §:n suojeltujen luontotyyppien osalta tulee tarkastella *”... voidaanko rajauksiin tehdä laajennuksia siten, että niihin saadaan mukaan toiminnallisia ekologisia kokonaisuuksia, jolloin kohteiden säilyminen pitkällä aikavälillä paranee ja päätösten vaikuttavuus luonnon monimuotoisuuden kannalta kasvaa.”*
- muuttamiskielto uhanalaisille luontotyypeille; *”tärkeää olisi lisätä uhanalaisten luontotyyppien painoarvoa maankäytön suunnittelussa ja hankkeidenvaikutusarvioinnissa sekä niiden ottamista huomioon lupamenettelyissä.”*

Myös uuden Suomen lajiston uhanalaisuusarvioinnin² luontotyyppien suojeluun liittyvät suositukset on tärkeää ottaa huomioon. Näitä ovat:

- *”ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö osoittavat uhanalaisten lajien ja niiden esiintymispaikkojen kartoitukseen, suojeluun, seurantaan ja hoitoon riittävät voimavarat koko Suomessa. Erityistä huomiota kiinnitetään suojelualueverkon ulkopuolisten muuttuvien ja erilaisten maankäyttöpaineiden alla olevien elinympäristöjen turvaamiseen sidosryhmäyhteistyötä, viestintää ja viranomaisohjausta hyödyntäen. Rahoitus turvataan myös pitkällä aikavälillä.”*
- *”punaisen listan lajien elinympäristöt ja lajiston vaatimukset otetaan kattavasti huomioon maan, vesien ja luonnonvarojen käytössä. On pyrittävä myös aktiivisesti luomaan elinympäristöjä ja säilyttämään tärkeät rakennepiirteet ympäristöä muuttavan toiminnan yhteydessä.”*

² Suomen lajien uhanalaisuus 2010, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=372043&lan=FI>

- *”Muuttuneita elinympäristöjä ennallistetaan myös suojelualueiden ulkopuolella.”*
- *”Kuntien maankäytössä ja kaavoituksessa sekä kaikessa hankesuunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota luontoselvitysten kattavuuteen ja niissä tarvittavien lajist selvitysten oikea-aikaisuuteen. Tämä edellyttää viranomaisohjauksen ja luontoselvitysten riittävää resursointia.”*
- *”Suunnittelukäytäntöjä kehitetään niin, että lajisuojelun tarpeet huomioon ottavien luontoselvitysten laatuvaatimukset sisältyvät jo luontoselvitysten kilpailutusvaiheen työohjelmiin.”*
- *”ympäristöministeriö tarkistaa valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet punaisen listan lajien suojelutason parantamiseksi.”*

Itämeri ja rannikko

Lukuun 1.2.1 Itämeri ehdotamme lisättäväksi ensimmäiseen tekstikappaleeseen: ”Meren eri käyttömuotojen aiheuttamat paineet luontotyyppihin tulisi minimoida merien aluesuunnittelun (Integrated Sea Use Management, ISUM) kautta. ”, sekä toiseen tekstikappaleeseen: ”Rehevöitymisestä hyötyvien ja sitä ruokkivien särkikalakantojen ruokailun aiheuttamaa pohjan biodiversiteetin köyhtymistä ja vesipatsaan sumenemista voidaan vähentää valikoivalla poistokalastuksella. Vedenalaisten luontotyyppien tila paranisi myös ottamalla huomioon taantuneet arvokalakannat, joiden elinvoimaisuutta särkikalojen poistaminen edistäisi. Poistokalastus on lisäksi kustannustehokkain tapa poistaa vesistöistä ravinteita. ”

Luvussa 3.2.1 Meri- ja rannikoluontotyyppit lause ”HELCOM-yhteistyössä suojelutavoitteita on tarkennettu siten, että vuoteen 2012 mennessä suojelualueiden tulisi kattaa ainakin 10 % Itämeren pinta-alasta” vaatii oikaisua: jo tällä hetkellä yli 10 % Itämeren koko pinta-alasta on suojeltu, kuten myös Helcom on todennut. Suojelutavoitteena tulee sen sijaan olla 20 % jokaisesta pohjatyypistä, kuten BALANCE-raportissa³ todetaan. Suojelualueita varten tarvitaan lisäksi riittäviä hoitosuunnitelmat ja niiden toteutus. Biodiversiteetin suojelun nimissä Itämerelle tarvittaisiin suojelualueiden lisäksi myös kalastuskieltoalueita (ns. no take zone).

Toimenpide-ehdotus 20 (”Kehitetään kokonaisvaltaista merialuesuunnittelua osana muuta alueidenkäytön suunnittelua...”) on hyvä, mutta merialueen ja merenpohjan inventointien tehostamista varten tarvitaan taloudellista sitoutumista. Tässä yhteydessä kannattaisi myös mainita tarve selvittää talousvyöhykkeen suunnittelun edellytyksiä Suomessa.

³ BALANCE Technical Summary Report PART 3/4 2008, <http://balance-eu.org/xpdf/balance-technical-summary-report-no-3-4.pdf>

Toimenpide-ehdotuksessa 21 ("Laaditaan eri toimijoita varten yhtenäinen ohjeistus laajoja merialueita koskevien hankkeiden ympäristövaikutusten arvioimisesta...") olisi erikseen syytä mainita kiireisenä (v. 2011) merelle ja rannikolle suunnitellun tuulivoimarakentamisen ohjeistaminen.

Toimenpide-ehdotus 22 ("Laaditaan Itämeren suojeleohjelman mukainen valtakunnallinen merihiekan ja kiviainesten ottamista koskeva suunnitelma...") aikataulutuksineen on hyvä.

Luvussa 3.3.3 Merialueiden käytön suunnittelun kehittäminen öljyonnettomuuksia koskevan tekstin "Meriliikenteen ohjaus- ja seurantajärjestelmien kehitystyötä on edelleen jatkettava, esim. öljy- ja kaasutankkereiden reittisuunnitelmien syöttäminen ennakkoon liikenteen ohjaus- ja seurantajärjestelmään (GOFREP) parantaisi meriturvallisuutta Suomenlahdella" yhteyteen ehdotamme lisättäväksi: "Ohjaus- ja seurantajärjestelmien kehittämisen ohella tulee kehittää keinoja minimoida inhimillisten tekijöiden (esim. miehistön väsymys, merimiestaidot ja koulutus) vaikutusta meriturvallisuuteen." Inhimilliset tekijät muodostavat merkittävimmän yksittäisen onnettomuusriskin tekniikan parantuessa.

Luvussa 3.4.6 Vieraslajien torjunta on kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) painolastivesisopimuksen ratifioiminen nostettava toimenpide-ehdotuksen tasolle, ja sille on asetettava selvä tavoiteaikataulu. Toimenpide-ehdotus 36 samassa luvussa aikatauluineen on hyvä.

Luvussa 3.5.3 Seurannan kehittäminen toimenpide-ehdotus 44 ("Laaditaan suunnitelma uhanalaisten luontotyyppien tilan seurannassa tarvittavien tärkeimpien tietotarpeiden turvaamiseksi...") on hyvä.

Metsät ja suot

Toimintasuunnitelma esittää lukuisia hyviä konkreettisia toimenpiteitä uhanalaisten luontotyyppien suojelemiseksi ja niiden tilan parantamiseksi. WWF:n mielestä suunnitelmassa pitäisi korostaa vielä enemmän suurta tarvetta sekä rahallisten että työvoimaresurssien lisäämiseen METSO-ohjelman toimeenpanossa. WWF toivoo myös, että suunnitelmassa huomioitaisiin toimenpidetasolla luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallisten tukien, veroetujen ja muiden luontotyyppien heikentymistä edistävien kannustimien poistaminen (esim. turvetuotantotuki).

Toimenpide-ehdotuksen 28 sisältämä "... estetään suoluonnon tilan heikkeneminen ja suoluontotyyppien uhanalaistuminen säilyttämällä luonnonarvoja omaavat luonnontilaiset ja luonnontilaiseen verrattavat ojittamattomat suoalueet..." on hyvä ja tärkeä, sillä - kuten raportissa todetaankin - turpeenotto on luonnontilaisten soiden vakavimpia uhkia, ja Etelä-Suomessa kaikki suotyyppit keidas- ja rahkarämeitä lukuun ottamatta ovat uhanalaisia tai silmälläpidettäviä.

Tunturiluonto

Kuten tekstissä todetaan, ”porojen voimakas laidunnuspaine todettiin LuTU-arvioinnissa merkittävimmäksi yksittäiseksi tunturiluontoa muuttaneeksi tekijäksi”, ja siksi keskeinen tavoite on ”tunturiluonnon elinvoimaisuuden turvaaminen, mikä samalla kohentaisi laidunten kantokykyä”. Edelleen todetaan, että ”poronhoidon ja sen tukijärjestelmien kehittämisessä ... tulisi pyrkiä edistämään luonnonlaidunten suunnitelmallista ja kestävää käyttöä.” Näihin nähden toimenpide-ehdotuksen 9 muotoilu ”Selvitetään mahdollisuuksia uudistaa poronhoitolakia, sen toimeenpanoa sekä poronhoidon tukimuotoja siten, että niillä voitaisiin parantaa uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien tilaa ...” on selvästi liian vaatimaton; ehdotamme muotoiluksi ”Uudistetaan poronhoitolakia, sen toimeenpanoa sekä poronhoidon tukimuotoja siten, että voidaan parantaa uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien tilaa ...”.

Tekstissä esitetty erittäin hyvä tavoite ”kestävän porotalouden toimintasuunnitelman” sisällyttämisestä Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin erinäisten poronhoidon tukimuotojen edellytyksenä tulee nostaa toimenpide-ehdotuksen (36) tasolle. Lisäksi toimenpide-ehdotuksiin 35 ja/tai 36 tulisi WWF:n mielestä sisältyä myös selväsanainen vaatimus siitä, että suurimpia sallittuja poromääriä ei ylitetä ja että ylityksiin puututaan.

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos on luontotyyppien uhanalaisuuden arvioinnissa syystäkin otettu huomioon uhanalaisuusluokkaa korotettavana tekijänä niillä luontotyypeillä, joilla ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat selvästi ennakoitavissa. Kuten tekstissä todetaan, luontotyyppien levinneisyysalueiden siirtymää ei vielä ole todettu, mutta jatkossa ilmaston lämmetessä merkittäviä muutoksia on odotettavissa. Taustatekstissä (1.2.1) myös tunnistetaan useita ilmastonmuutokseen ja luontotyyppien suojeluun liittyviä kehitystarpeita, esim.:

- *”Luontotyyppeihin ja eliölajistoon kohdistuvien vaikutusten arviointi ja havaitseminen vaatii edelleen lisää tietoa ja kehityksen seuranta.”*
- *”on tarpeen tarkentaa luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisiä tutkimustarpeita ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi sekä määritellä tarvittavat toimenpiteet ilmastonmuutoksen uhkaamien lajien ja luontotyyppien säilymis- ja sopeutumismahdollisuuksien parantamiseksi.”*
- *”on tarpeen tehostaa luonnonsuojelualueiden ja talouskäytössä olevien alueiden tilan seuranta ja hoidon tehokkuuden arviointia sekä varautua niiden pohjalta tarvittaviin muutoksiin hoidon ja käytön menetelmissä.*
- *”Luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä edistävää lainsäädäntöä toimeenpantaessa sekä erilaisia maankäyttöä ohjaavia ohjelmia ja strategioita suunniteltaessa, on tarpeen toimia siten, että samalla kun ehkäistään ilmastonmuutosta, turvataan myös luonnon monimuotoisuutta sekä edistetään luonnon sopeutumista ilmastonmuutokseen.”*

Toimenpide-ehdotusten tasolla ilmastonmuutosta nimenomaisesti ei kuitenkaan esiinny lainkaan. Tämä on selvä puute, ja luontotyyppien säilymis- ja sopeutumismahdollisuuksien parantamiseen ilmaston lämmetessä liittyviä toimia tulisi nostaa toimenpide-ehdotuksiin.

WWF Suomi

Jari Luukkonen
suojelujohtaja
jari.luukkonen@wwf.fi

Petteri Tolvanen
ohjelmapäällikkö, suomalainen luonto
petteri.tolvanen@wwf.fi

Sampsa Vilhunen
meriohjelman päällikkö
samps.vilhunen@wwf.fi

Lisätietoja myös:

metsäasiantuntija Maija Kaukonen, maija.kaukonen@wwf.fi
meriasiantuntija Vanessa Klötzer, vanessa.klotzer@wwf.fi